

Отже, криптовалюта з простого вдалого експерименту Сатоші Накамото в 2008 р. перетворилася до нашого часу на доволі популярний і вигідний, хоча й ризикований, інструмент інвестування, доступний широкому колу осіб.

Інвестори обирають її для вкладення коштів завдяки високій доходності, відсутності оподаткування й багатьом іншим вищезазначеним перевагам. У той же час багато хто все ще скептично ставиться до криптовалюти через занадто високі ризики, пов'язані з мінливістю курсу, відсутністю регулювання та складністю прогнозування курсу віртуальних монет.

Використані джерела:

1. What Is Cryptocurrency? - Learning Made Easy. URL: <https://www.dummies.com/article/business-careers-money/personal-finance/cryptocurrency/what-is-cryptocurrency-237561/#tab5>.
2. Що варто знати для ефективного інвестування в криптовалюту?. ligazakon.net. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FZ002525>.
3. Партнерський проект: інвестиції у криптовалюту. як, де і чому. URL: <https://nv.ua/ukr/spec/v-yaku-kriptovalyutu-investuvati-i-yak-pokrokovaya-instrukciya-50196521.html>.
4. Ukrinform. Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/3259041-zartivlivij-tvit-masko-znovu-obvaliv-bitcoin.html>.
5. Garnett A. G. Investing in Cryptocurrency. Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/investing-in-cryptocurrency-5215269>.

Ковбасюк А. В.
Студент 2 р. н., НаУКМА

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЄВРОПИ З МЕТОЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В КОНТЕКСТІ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ

Постановка проблеми: Охорона здоров'я є одним із найважливіших пріоритетів кожної держави, адже вигоди від більшої тривалості життя отримують не тільки громадяни цієї країни, а й власне держава. Збільшення тривалості життя сприяє подовженню працездатного періоду особи, а отже збільшенню власної вигоди та податкових надходжень, що в майбутньому дозволяє державі збільшити витрати на забезпечення благополуччя населення. З цією метою країни-члени Європейського Союзу проводять відповідну політику щодо вживання алкогольних напоїв та тютюнових виробів.

Виклад основних матеріалів дослідження: Одним з фінансових важелів регулювання кількості спожитої алкогольної та тютюнової продукції є акцизний

податок. Акцизний податок – це непрямий податок на продаж або використання специфічних товарів, таких як: алкогольні напої, тютюнові вироби та енергоресурси. [1] В контексті даного дослідження останні розглядатись не будуть, адже вони не мають прямого впливу на стан здоров'я населення, хоча і є одним із факторів впливу на екологічний стан в країні.

Тютюнопаління є одним з найбільших викликів країн Європейського Союзу в сфері охорони здоров'я, адже є причиною близько семисот тисяч смертей в Європі станом на 2016 рік. [2] Близько 18% населення країн Європи має звичку палити на щоденній основі. Найбільший відсоток курців в Болгарії, він становить 28,7%; найменший показник в Швеції – 6,4%. [3] З метою зменшення кількості людей, що вживають тютюнові вироби Європейський Союз проводить спільну податкову політику, що полягає у встановленні мінімального обсягу акцизного податку у розмірі 90 євро на тисячу цигарок, тобто 1,8 євро на 20 цигарок (стандартний розмір пачки). [4] Проте, оскільки цей показник є мінімально-необхідним для кожної країни, кожна країна в праві самостійно визначати розміри акцизного податку, відповідно до власних потреб. До того ж, кошти, отримані від даного виду податку надходять до власне країни, і вона надалі може ними розпоряджатись самостійно. На прикладі двох країн, що представляють собою два протилежні показники паління серед населення – Болгарії та Швеції, можемо простежити прямий вплив розміру акцизного податку на відсоток населення, що палить. Розмір акцизного податку у Швеції становить 3,15 євро за пачку (20 цигарок). Таким чином вартість пачки цигарок в Швеції становить 6,74 євро. В Болгарії пачка цигарок коштує 2,77 євро, враховуючи податок у розмірі 1,81 євро. [5] Оскільки відсоток постійних курців в Болгарії та Швеції становить 28,7 та 6,4 відповідно, при середніх вартостях пачки цигарок 2,77 євро та 6,74 євро відповідно, можемо зробити висновок, що вартість тютюнових виробів (а отже і розмір акцизного податку) обернено-пропорційна кількості населення зі звичкою вживання тютюнових виробів.

Всесвітня організація охорони здоров'я (надалі ВООЗ), знаючи про небезпеку втрати великої кількості населення через тютюнопаління, формує відповідні статистичні звіти для країн, що належать до даної групи ризику, де також додає директиви щодо зменшення кількості курців. Варто зазначити, що вони не є обов'язковими до виконання, проте є бажаними задля зменшення кількості смертей через дану звичку. У 2016 році ВООЗ сформувала такий звіт для Болгарії, де зазначила, що кількість курців на той період часу становила приблизно 2 100 000 осіб, серед яких приблизно мільйон входить в групу ризику смерті через паління. Також у цьому звіті зазначено шляхи зменшення відсотку населення, що палить, відповідно зменшення кількості фатальних випадків на найближчі 5, 15 та 40 років. Серед них: пропаганда відмови від паління через ЗМІ; заборона прямої та непрямой реклами тютюнових виробів; вказання можливої небезпеки для організму на тютюнових виробках із супроводом графічного її зображення. Проте найбільший

вплив має власне збільшення податку, що може скоротити кількість населення, що палить, на 11,9%. [6] Такі ж зміни відбувалися і в Греції, де в 2010 році податок збільшився з 57,5% до 70%, що спричинило падіння обсягів продажу тютюнової продукції на 30%. [7] Отже, ми можемо бачити, що податкова політика в країнах Європи в контексті акцизу на тютюнові вироби має тенденцію до його збільшення.

Другою категорією товару, що підпадає під акцизний податок є алкогольна продукція. Оскільки алкоголь є не тільки товаром щоденного вживання, а й може вживатись ситуативно або періодично зі значними проміжками часу, то нам важче відслідкувати тенденцію впливу на скорочення смертності населення саме через зміну акцизного податку. Проте деякий зв'язок відслідкувати все ж виявляється можливим. За даними Євростату станом на 2021 рік, щоденне вживання алкоголю притаманне 8,4% населення, щотижневе – 28,8%, щомісячне – 22,8%. Найбільший показник щоденного вживання алкоголю в Португалії – 20,7%, найменший у Литві та Латвії – приблизно 1%. [8] Величина акцизного податку відрізняється у даних країнах і дорівнює: 3,88, 5,67 та 4,83 євро відповідно. [9] За цими даними можемо побачити, що податок у країнах, де щоденне споживання алкоголю однакове і приблизно дорівнює 1 % відрізняється на 0,84 євро, тобто, можемо зробити висновок, що на щоденне споживання алкоголю впливає не акцизний податок, а скоріше економічні та культурні відмінності або схожості між країнами та інші фактори.

Відповідно до звіту ВООЗ щодо різниці споживання алкоголю між 2010 та 2016 роками можемо побачити, що кількість спожитого алкоголю всіма громадянами країн-членів ЄС зменшилась всього на 1,5%, тоді як вживання алкоголю лише серед людей, що його вживають навпаки збільшилась на 2,9%. Така різниця пояснюється відсотком людей, що ніколи не споживали алкогольні напої, який зріс до 4%. Найцікавіше, що найбільше за цей період змінився відсоток вживання незареєстрованої алкогольної продукції, який включає в себе алкоголь, вироблений в домашніх умовах; незаконно вироблений/несертифікований алкоголь; алкогольну продукцію, не призначену для харчового споживання (медичні препарати, що містять спирт); привезений з-за кордону алкоголь, який зріс на 22,3%. [10] Це означає, що, оскільки алкоголь, на відміну від цигарок, є продуктом, що має замітники або може бути вироблений власноруч, у відповідь на підвищення акцизного податку на алкоголь люди більше схильні не до меншого його вживання, а до спроб замінити втрачену вигоду не завжди законним шляхом. А отже, фінансові методи зменшення споживання алкоголю можуть працювати ефективніше лише разом з іншими методами контролю за виготовленням та ввозом алкогольної продукції.

Висновки: Фінансові методи зменшення чисельності населення, що вживає тютюнові вироби, працюють найефективніше, порівняно з іншими методами, а отже найбільш широко застосовуються заради охорони здоров'я громадян.

Оскільки деякі країни мають проблему з великою часткою людей, що палять, такі як Греція та Болгарія, тенденції зміни їх фіскальної політики ведуть до підвищення акцизного податку, а отже і вартості відповідного товару. Алкоголь, на відміну від тютюнових виробів, має заміники або інші способи його видобутку, а отже фіскальні методи контролю за його кількістю споживання не є такими дієвими, і можуть набути силу лише в поєднанні з іншими способами контролю за алкогольною продукцією.

Використані джерела:

1. Excise duties on alcohol, tobacco and energy / Taxation and Customs Union. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation-1/excise-duties_en
2. 700,000 deaths a year: tackling smoking in the EU / News European Parliament - URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20160518STO27901/700-000-deaths-a-year-tackling-smoking-in-the-eu>
3. 18.4% of EU population smoked daily in 2019. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20211112-1#:>
4. Excise Duties on Tobacco / Taxation and Customs Union. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation-1/excise-duties/excise-duties-tobacco_en
5. Cigarette Taxes in Europe / Tax Foundation. URL: <https://taxfoundation.org/cigarette-tax-europe-2021/>
6. Tobacco Control Fact Sheet - Bulgaria / World Health Organization. URL: https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0003/312591/Tobacco-control-fact-sheet-Bulgaria.pdf
7. Increasing tax on tobacco. URL: <https://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/alcohol-use/news/news/2012/10/can-fiscal-policies-reduce-noncommunicable-diseases2/increasing-tax-on-tobacco>
8. One in twelve adults in the EU consumes alcohol every day. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20210806-1#:~:text=In%202019%2C%208.4%25%20of%20the,found%20to%20increase%20with%20age>
9. Distilled Spirits Taxes in Europe. URL: <https://taxfoundation.org/distilled-spirits-taxes-europe-2021/>
10. Status report on alcohol consumption, harm and policy responses in 30 European countries 2019. URL: https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0019/411418/Alcohol-consumption-harm-policy-responses-30-European-countries-2019.pdf
11. Лук'яненко, І., Віт, Д., Оліскевич, М. (2020). Фінансова політика в умовах тінізації та дисбалансів на ринку праці: методологія та інструментарій.
12. Abakumova, J., Primierova, O. (2018). Economie Growth, Globalisation and Income Inequality: The Case of Ukraine. Economics, 10, 11th.